

M.A. (Previous) EXAMINATION, 2018

SANSKRIT

Fourth Paper (शिक्षा, व्याकरणं भाषा विज्ञानम् च)

Time allowed: Three hours

Maximum marks: 100

1. निम्नांकितेषु कारिकासु कयोरपि द्वयोः सप्रसङ्गं व्याख्या विधातव्या-

(क) शिक्षा घ्राणन्तु वेदस्य मुखं व्याकरणं स्मृतम्।

तस्मात् साङ्गमधीत्यैव ब्रह्मलोके महीयते ॥

अथवा

स्वराः विंशतिरेकस्य स्पर्शानां पञ्चविंशतिः।

यादयश्च स्मृता ह्यष्टौ चत्वारश्च यमाः स्मृताः ॥

(ख) छन्दः पादौ तु वेदस्य हस्तो कल्पोऽथ पद्यते।

ज्योतिषामयनं चक्षुर्निरुक्तं श्रीत्रमुच्यते ॥

अथवा

आत्मा बुद्ध्या समेत्यार्थान् मनो युक्ते विवक्षया।

मनः कायाग्निमाहन्ति सः प्रेरयति मारुतम् ॥

मारुतस्तुस्तूरसि चरन् मन्दं जनयति स्वरम् ॥

10

2. सूत्रद्वयस्य सोदाहरणं व्याख्या विधातव्या-

(i) भावकमणोः

(ii) काम्याच्च

(iii) इको झल्

(iv) तत्प्रयोजक हेतुश्च

3. संस्कृतगिरा ससूत्रं सिद्धयः संसाधनीयाः-

(i) स्थापयति अथवा जिघत्सति।

(ii) अभूयत् अथवा अपुत्रीयत्।

(iii) अतिष्ठपत् अथवा अजिज्ञपत्

(iv) सुखायते अथवा अभावि

20

4. अधोलिखित कारिकयोः द्वयोः सप्रसङ्गं व्याख्या विधेया-

(क) अर्थप्रवृत्तितत्त्वानां शब्दा एव निबन्धनम्।

तत्त्वावबोधः शब्दानां नास्ति व्याकरणादृते ॥

अथवा

इदं पुष्पमिदं पापमित्येतस्मिन् पदद्वये।

आचण्डालं मनुष्याणां समं शास्त्र प्रयोजनम् ॥

(ख) प्रत्यक्षमनुमानं च व्यतिक्रम्य व्यवस्थिताः।

पितृरक्षः पिशाचानां कर्मजा एव सिद्धयः ॥

अथवा

भेदानां बहुमार्गत्वं कर्मण्येकत्र चाङ्गता।

शब्दानां यत् शक्तित्वं तस्य शाखासु दृश्यते ॥

10×2

5. कयोश्चित् द्वयोरपि टिप्पण्यौ विलेख्यौ-

(i) महाभाष्यम्

(ii) अष्टाध्यायी

(iii) भर्तृहरिः

(iv) क्रात्यायनः

2×5

6. भाषायाः उच्चारणसंस्थानानि केषु केषु च व्याख्यातव्याः

15

अथवा

भाषाविज्ञानमधिकृत्य स्वरव्यञ्जनानि उल्लिख्यताम्।

15

7. कयोरपि द्वयोः टिप्पण्यौ विलेख्यौ-

- (क) वैदिकलौकिकयोः भाषयोरन्तर भेदाः लेख्याः
- (ख) भाषाणां वर्गीकरणम्।
- (ग) अर्थ परिवर्तनस्य कारणानि लेख्यानि
- (घ) ध्वनि परिवर्तनस्य दिशः विलेख्याः।

15

□□□

https://universitynews.in